

UMANISTUL POLONEZ FILIPPO BUONACCORSI-CALLIMACHUS ȘI ORIGINEA LATINĂ A POPORULUI ROMÂN

I. C. CHIȚIMIA

Umanistul polonez de origine italiană Filippo Buonaccorsi, căruia i-a plăcut să-și spună „Callimachus”, este cunoscut mai ales ca inspiratorul expediției regelui Jan Olbracht în Moldova, în 1497, terminată cu înfrângerea oștilor polone la Codrii Cosminului, atribuindu-se umanistului intenția machiavelică de a distruge nobilimea polonă, adversară regelui în probleme politice¹. Nu s-a atras însă atenția asupra marelui merit al lui Buonaccorsi în difuzarea ideii originii latine a poporului român.

Originea poporului și a limbii române a rămas multă vreme o enigmă. Dacă în evul mediu se întâmplă ca unii cronicari bizantini² sau papi³ să vorbească de originea romană a poporului român, faptul acesta n-a avut aproape nici un ecou în cultura europeană. În schimb, umaniștii italieni sînt cei care, în cursul veacului al XV-lea, au difuzat în cea mai mare măsură, oriunde s-au aflat, în țara lor sau în străinătate, opinia despre originea latină a „valahilor” și a limbii lor. Desigur, adunarea știrilor asupra românilor a durat, în evul mediu, multă vreme și aceste știri se datoresc contactului care a devenit tot mai strîns între Italia și Europa Orientală prin intermediul misionarilor

¹ Vezi Stanisław Lukas, *O rzekomie wyprawie na Turka w r. 1497*, în *Album uczęcej się młodzieży, poświęcone Józefowi Ignacemu Kraszewskiemu*, Liov, 1879, p. 1—9; Fr. Papée *Jan Olbracht*, Cracovia, 1936, p. 127 și urm.; discuția a plecat de la opera lui Buonaccorsi *Consilia socotită de unii învățați ca falsificat* (R. Wśetečka, *Rady Kallimachowe*, în *Pamiętnik słuchaczy Uniwersytetu Jagiellońskiego*, Cracovia, 1877, p. 111—169; H. Barycz, *Kulturalna działalność Piotra Kmily*, Przemyśl, 1924), de alții, în schimb și pe drept, ca o operă autentică (F. Bostel, în *«Kwartalnik historyczny»*, II, 1888, p. 320—322; Papée, *Polska i Litwa na przełomie wieków średnich*, t. I, Cracovia, 1903, p. 210 și urm.; Jan Ptaśnik, *Kultura włoska wieków średnich w Polsce*, Varșovia, 1922, p. 130 și alții).

² Cronicarul bizantin Ioan Kinam, secretarul împăratului Manuel Comnen, afirmă, în sec. al XII-lea, că „vlahii sînt veniți din Italia” (cf. D. Russo, *Studii istorice greco-române*, București, 1939, p. 502).

³ Papa Inocențiu III scrie, la începutul sec. al XIII-lea, împăratului Ioan Asan, că populația imperiului acestuia coboară din romani: „populus terrae tuae [...] de sanguina romanorum se assertit descendisse” (cf. E. Hurmuzaki, *Documente*, t. I, partea I, București, 1887, p. 4).